

VLIV VĚKU A POHLAVÍ NA ŽÁRLIVOST

Partnerské vztahy jsou důležitou součástí života člověka. Partnerská dyáda je pro mnoho lidí zásadní a ovlivňuje pohodu, sebeúctu a emoční rovnováhu člověka (Simpson & Overall, 2014). Žárlivost se může objevit ve všech typech sociálních vztahů, nejen v intimním romantickém vztahu. Pokud osoba vnímá integritu a exkluzivitu vztahu jako nezaručenou, "narušenou" nebo ohroženou, může prožívat žárlivost, která se vyznačuje úzkostí, frustrací a strachem (Diotaiuti et al., 2022).

Stejně jako všechny emoce může být i žárlivost na jednom konci spektra zdravou reakcí, která je vývojově adaptivní (Buss, 2000), ale má i svou patologickou podobu na druhém konci. Posouzení míry žárlivosti jako zdravé nebo patologické závisí na míře kontroly, kterou má jedinec nad vlastními emocemi, a na intenzitě projevů žárlivosti. V současné době se objevuje tendence ustupovat od dichotomizace tohoto jevu a na žárlivost se naopak pohlíží jako na kontinuum či spektrum sahající od normality po patologii (Lima et al., 2017).

Žárlivost je definována jako averzivní emoční reakce, která se objevuje v důsledku vztahu mimo partnerskou dyádu, který je skutečný, imaginární nebo předpokládaný (Bringle & Buunk, 1991).

Považujeme za důležité zabývat se tímto tématem v psychologickém výzkumu, protože žárlivost má závažné psychologické a sociální dopady jak na osobu, která žárlivost pociťuje a prožívá, tak na jejího partnera či okolí.

Některé výzkumy ukazují, že u mužů a žen se aktivují různé mechanismy žárlivosti, přičemž s mužským pohlavím je více spojována žárlivost sexuální (například při představě pohlavního styku partnera s někým jiným), zatímco s ženským pohlavím žárlivost emocionální (při představě partnerova zamilování do někoho jiného) (Buss, 2008).

Například Zandbergen & Brown (2015) ve své studii zkoumali vliv kulturních rozdílů a pohlaví na žárlivost. Žárlivost rovněž rozdělili na sexuální a romantickou. Ukázalo se však, že co se týká sexuální žárlivosti jsou obě pohlaví poměrně vyrovnaná, zatímco emočně ženy žárlí významně více. Všeobecně tedy z dané studie vychází, že ženy jsou žárlivější než muži. Některé studie zabývající se souvislostí žárlivosti s věkem naznačují, že žárlivost u obou pohlaví se zvyšujícím se věkem klesá (Šilarová, 2021).

Rozhodli jsme se, že ověříme hypotézy, které navrhuje výše zmíněné výzkumy na vzorku 586 žen a mužů české národnosti, který byl získán při tvorbě Škály žárlivosti v partnerských vztazích v rámci předmětu Psychometrika 1 autorů Bukovinská et al. (2023). Z celkového počtu respondentů bylo 487 (83,1 %) žen a 99 (16,9 %) mužů. Udaný věk respondentů se pohyboval

v rozmezí od 15 do 76 let, kvartily věku jsou 22 a 34. Průměrný věk respondentů činil 29,87 let se směrodatnou odchylkou 11,79 roku.

K analýze dat jsme se rozhodli využít lineární regresi, což je statistický model, který popisuje chování závislé proměnné pomocí skupiny kategoriálních či spojitých regresorů. Pracovali jsme s jednou závislou proměnnou, kterou je žárlivost. Provedli jsme vícenásobnou lineární regresi s dvěma regresory – pohlaví a věk respondentů. Závislou proměnnou reprezentuje skóre Škály žárlivosti v partnerských vztazích.

Zjistili jsme, že náš model je schopen vysvětlit 1,1 % rozptylu. Můžeme tedy říct, že pohlaví a věk jsou schopny předpovědět 1,1 % rozmanitosti žárlivosti. Provedli jsme také test statistické významnosti, který ukázal, že se jedná o statisticky významné množství vysvětleného rozptylu. V Tabulce 1 uvádíme hodnotu koeficientu determinace a test statistické významnosti F (test podmodelu) s jeho p hodnotou.

Tabulka 1: Koeficient determinace a test podmodelu

Model	Koeficient determinace	Testová statistika F	P-hodnota
	0,01	3,28	0,031

P- hodnoty menší než stanovená hladina významnosti 0,05 jsou vyznačeny červeně

Dále jsme zjišťovali, zda jednotlivé regresory vložené do modelu přináší statisticky významné zpřesnění jeho predikční schopnosti. Ukázalo se, že regresor pohlaví toto zpřesnění přináší, zatímco u regresoru věk tomu tak není. V Tabulce 2 uvádíme test statistické významnosti F s jeho p-hodnotou a míru účinku.

Tabulka 2: Test statistické významnosti a míra účinku

Regresor	SS	F	P-hodnota	Míra účinku (Parciální eta ²)
Pohlaví	592,50	4,66	0,031	0,008
Věk	218,49	1,72	0,190	0,003

P- hodnoty menší než stanovená hladina významnosti 0,05 jsou vyznačeny červeně

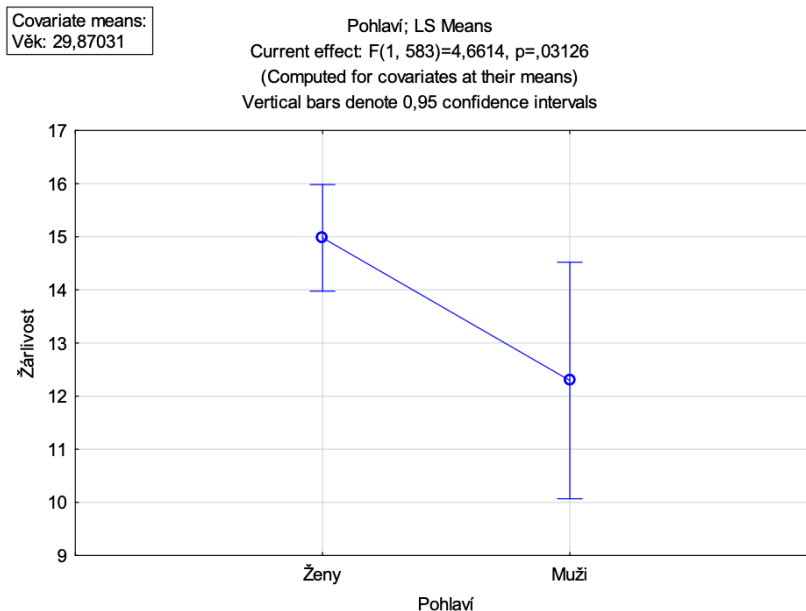
Následující tabulka obsahuje informaci zpřesňující, jak naše regresory ovlivňují naši nezávislou proměnnou. Nacházíme statisticky významný rozdíl mezi pohlavími. Podle našeho modelu ženy skórují v testu žárlivosti o 2,68 bodů výše než muži. Rozdíly v žárlivosti mezi pohlavími budeme demonstrovat pomocí Grafu 1, kde vertikální čáry ukazují 95% konfidenční intervaly.

Tabulka 3: Vztah mezi žárlivostí, věkem a pohlavím

Regresor	Regresní koeficient nestandardizovaný	Waldova statistika T	P-hodnota	Regresní koeficient standardizovaný
Věk	-0,05	1,31	0,19	-0,05
Ženy	2,68	2,16	0,03	0,09
Muži	0,00			

P- hodnoty menší než stanovená hladina významnosti 0,05 jsou vyznačeny červeně

Graf 1: Vztah pohlaví a žárlivosti

Závěr

V této práci jsme se pokusili popsat vztah mezi žárlivostí, pohlavím a věkem. Z některých studií (Zandbergen & Brown, 2015) vychází předpoklad, že ženy jsou žárlivější než muži. Tento předpoklad byl naší studií podpořen. Je však nutno podotknout, že většina našeho výzkumného vzorku (83,1 %) byla tvořena ženami. Proto navrhuje přezkoumání našich zjištění na reprezentativnějším výzkumném vzorku. Někteří autoři (Šilarová, 2021) se rovněž domnívají, že žárlivost u obou pohlaví s věkem klesá. Tento předpoklad nebyl v naší studii potvrzen a věk se neukázal být statisticky významným regresorem.

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=202>.

Literatura

Bringle, R. G., & Buunk, B. P. (1991). Extradyadic relationships and sexual jealousy. In K. McKinney & S. Sprecher (Eds.), *Sexuality in close relationships* (pp. 135–153). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Bukovinská et al. (2023). *Škála žárlivosti v partnerských vztazích*. Projekt v rámci předmětu Psychometrika 1.

Buss, D. M. (2000). *The dangerous passion: Why jealousy is as necessary as love and sex*. Free Press.

Buss, D. M. (2008). *Evolutionary psychology: The new science of the mind* (3rd ed.). Austin, TX: Pearson Education Inc.

Diotaiuti, P., Valente, G., Mancone, S., Grambone, A., Chirico, A., & Lucidi, F. (2022). The use of the *Decision Regret Scale* in non-clinical contexts. *Frontiers in psychology, 13*, 945669. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.945669>

Lima, A. B., Köhler, C. A., Stubbs, B., Quevedo, J., Hyphantis, T. N., Koyanagi, A., Marazziti, D., Soares, J. C., Vieta, E., & Carvalho, A. F. (2017). An exploratory study of the heterogeneity of the jealousy phenomenon and its associations with affective temperaments and psychopathological dimensions in a large Brazilian sample. *Journal of affective disorders, 212*, 10–16. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.01.022>

Simpson, J. A., & Overall, N. C. (2014). Partner buffering of attachment insecurity. *Current Directions in Psychological Science, 23*(1), 54–59. <https://doi.org/10.1177/0963721413510933>

Šilarová, M. (2021). *Žárlivost u heterosexuálních mužů a žen v postproduktivním věku*. Diplomová práce.

Zandbergen, D. L., & Brown, S. G. (2015). Culture and gender differences in romantic jealousy. *Personality and Individual Differences, 72*, 122-127.